

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАЗІРГІ ТАҢДАҒЫ МЕНЕДЖМЕНТТІҢ РӨЛІ, БАСЫМДЫҚТАРЫ ЖӘНЕ ДАМУ БОЛАШАҒЫ

Бүгінгі таңда әлемнің дамуында, қоғам масштабында адамның рөлі маңызды рөл атқарады. Бұл қазіргі экономиканы адам басқаратындығына және өз кезегінде өндірістегі адамның орнын өзгертуге байланысты. Адам енді өндірістің құрамдас бөлігі немесе элементі болып табылмайды, адам экономиканың басты құндылығына айналады: яғни экономика адам үшін дамып келеді. Әлемдік білім беру жүйесі жеке тұлғаны дамытуға бағытталған. Адамды бағалау кезінде, ең алдымен, оның ішкі, рухани және адамгершілік қасиеттерін ескеру қажет. Себебі қазіргі қоғамға тек білімді және білікті мамандар ғана емес, сонымен қатар көшбасшылар қажет. Менеджмент дегеніміз - белгісіздікті, сенімсіздікті, кедергіні азайту, тұрақтылықты арттыру және болашақты болжай алатын жүйені құру. Ал психологиялық сөздікте «көшбасшы» - бұл топтың сипаты мен бағытын ескере отырып, жауапты шешім қабылдауға құқығы бар топ мүшесі. Ғалымдардың тұжырымдамалары зиялылық - көшбасшының сапасы екенін көрсетті. Қазіргі уақытта әлемде басқарудан гөрі маңызды және алуан түрлі саланы атау қиын. Ол әлеуметтік саналы адамдар ретінде жеке адамның барлық компоненттерін қамтиды. Осыған байланысты менеджментті дамыту бүгінгі таңда Қазақстандағы басты басымдықтардың бірі болып табылады және сонымен бірге менеджменттің барабар теориясы басқару субъектілерінің - адамдардың мінез-құлық және психикалық реакцияларын ескеруі керек.

Талдау қазіргі менеджменттің күрделірек екендігін және оны көптеген жылдар бойы қоғамның барлық саласында қолданылып келе жатқан дәстүрлі басқарудан айыратын көптеген ерекшеліктерге ие екендігін көрсетеді. Бұл, атап айтқанда, Қазақстанның экономикалық даму векторының біртіндеп өзгеруіне байланысты: оған инновациялық көзқарас беру. Қазіргі менеджменттің негізгі белгілері:

- зияткерлік ресурстарды жоспарлауға дәстүрлі қатысу,
- көп мақсатты жоспарларды пайдалану;
- басқарудың жаңа түрлері, мысалы, инновация, инвестициялар және т.б.
- қоршаған ортаның күрделілігіне байланысты басқару функцияларын кеңейту, қолданылатын басқару технологиялары және т.б.

Қазіргі менеджмент туралы сөз қозғағанда, авторлардың көпшілігі адам ресурстарының жоғары рөлін атап көрсетеді, өйткені бұл ұйымның тұрақты дамуының маңызды факторы. Бұл басқару процесінде болатын кез-келген процестердің орталығында тұрған адам, менеджменттің даму тарихын білместен қазіргі заманғы кәсіби менеджерлерді оқыту мүмкін емес. Ғасырлар бойы менеджмент білім мен ғылымның дербес саласы болды. Менеджмент мектебіне басқару мектебі, классикалық (әкімшілік) мектебі, психология және адами қатынастар мектебі, менеджмент туралы ғылымдар мектебі (Сандық мектеп), сондай-ақ Ф. Тейлор, А. Файол, Э. сияқты мектептердің көрнекті өкілдері кіреді. Шет елдерді басқарудың озық тәжірибелерін зерделеу және өзін-өзі басқару мәселелерін талдауда қолдану маңызды. Сондықтан даму тарихы мен шетелдік менеджмент теориясын зерттеу өте өзекті болып табылады.

Басқарушылық ойлаудың басты ерекшелігі - басқару жүйесін жетілдірудің жаңа және нақты тәсілдерін іздеу, нарықтық жағдайларға және халықаралық озық тәжірибелерді шығармашылық түсінуге негізделген менеджменттің әртүрлі мәселелері бойынша ұстаным қалыптастыру.

Басқарушы кадрлардың біліктілігін арттыру - бұл компанияның және тұтастай бизнес-қауымдастық деңгейіндегі бизнестің стратегиялық міндеті. Менеджерлердің біліктілігін арттыру нәтижелері қазіргі қоғамның тұрақты дамуы мен жұмысының элементі болып табылады. Біліктілікті арттыру және менеджерлерді даярлау сапасы мәселесі менеджерлердің басым міндеттерінің ішінде алғашқы үш орынды алады.

Қоғамның дамуына үлес ретінде менеджерлердің біліктілігін арттыру жүйесі тұрақты әлеуметтік-экономикалық өсуді қамтамасыз етудің элементі ретінде қызмет етеді, сонымен қатар ұлттық бәсекеге қабілеттілік деңгейіне және елдің жаһандану процестеріне қатысуына тікелей әсер етеді.

Менеджерлердің біліктілігін арттыру жүйесі іскери мәселелерді шешу үшін жоғары білікті басқарушы кадрлардың көбеюін қамтамасыз ететін механизм ретінде келесі негізгі элементтерден тұрады:

- ішкі корпоративтік жүйелер;
- корпоративті университеттер;

- біліктілікті арттырудың сыртқы жүйелері: оқыту компаниялары
- кәсіби бірлестіктер;
- академиялық жүйелер.

Жалпы қорытындыға келетін болсақ: менеджменттің негізгі мақсаты тұтынушының қажеттіліктерін ескере отырып тауарлар мен қызметтер өндірісін ұйымдастыру және кәсіпорынның жеткілікті кірістілігі мен нарықтағы тұрақтылықты қамтамасыз ету. Нарық жағдайындағы ұйымның басқару ролі өте маңызды. Менеджменттің маңыздылығы жеке ұйым шеңберінен тыс, басқару деңгейі тұтастай алғанда ел экономикасына әсер етеді.

Әдебиеттер

1. Кузьмина Е.Ю. Шығармашылық әлеует ұйымның бәсекелестік артықшылығы ретінде // Менеджменттің өзекті мәселелері - 2013: 18-ші Халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары.

2. Потемкин А. И., Филимонова Н.М. Кәсіпорындардағы қызметкерлердің әлеуетін дамыту тәсілдері // Ресейлік кәсіпкерлік журналы. - 2011. - № 5. - Шығарылым. 1 (183). - С. 96-101.

Оразалина А.К., 3 курс (КарГУ им. академика Е.А. Букетова)
 Научный руководитель – к.э.н., профессор Дарибеков С.С.

ТЕНЕВАЯ ЭКОНОМИКА КАК ПРИЗНАК КОНФЛИКТА В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ ОБЩЕСТВА

Каждый день в обществе можно наблюдать огромное количество конфликтов. Как известно конфликт возникает при напряженности в определенных обстоятельствах. Существует совокупность напряженности, в которой мы проживаем каждый день. Она может быть совершенно любого характера, к примеру, социального, политического, этнического, экономического и др. Мы не вдаемся в суть, но думаю, стоит углубиться в смысл именно экономического конфликта, который, как косвенно, так и напрямую влияет на нас буквально каждую минуту нашего времени.

Взаимоотношения между предпринимателями и производителями, а также властью и бизнесом в основном сопровождаются разного типа противоречиями и разногласиями. Экономические разногласия рождаются при рассогласовании определенных требований, которые мешают для хорошей бизнесной среды и предпринимательской деятельности. Они появляются по причине противоречий в самом законодательстве, большого налога, коррупции, которые не просто создают помехи для развития, но и для безубыточного существования бизнеса. Различные сложности при оформлении документации предпринимательской деятельности, при его регистрации, огромное количество бумаг провоцируют предпринимателей искать более легкие пути, вести неоформленную (незаконную) предпринимательскую деятельность. Сейчас уже активно и повсеместно используются обходные пути, способы и приемы для выведения части или даже всего бизнеса в теневой сектор экономики. Теневая экономика в данном случае возникает как ответная реакция на имеющиеся противоречия и разногласия в экономической системе общества.

Теневая экономика на сегодняшний день присутствует во всех странах, во всех видах экономической деятельности (потребление, производство, обмен, распределение), в различных формах и масштабах. Понятие скрытой экономики не так старо. Одним из первых, еще в начале XX в. за изучение данного конфликтного феномена взялся П. Гутман «Подпольная экономика». П. Гутман сделал акцент на недопустимости игнорирования роли и масштабов теневой экономики [1]. В. Поммерене, Ф. Шнайдер придерживаются следующего определения теневой экономики: это все незарегистрированные экономические действия, которые вносят вклад в официально рассчитываемый валовой национальный продукт [2].

Большинство авторов расценивают теневую экономику как сферу деятельности всего нелегального и несущего вред развитию экономики страны. Хотя это очень спорный вопрос. Ведь сама по себе теневая экономика служит сдерживающим фактором для огромного конфликта в обществе. Один «прокол» со стороны власти уже произошел, в следствие чего появился сектор Теневой экономики. Теперь вдумайтесь, что произойдет если ошибутся 2 стороны, являющиеся точкой отсчета для развития коллапса в системе экономического общества. Разве это не парадоксально?